

KISGRAFIKA

Megjelenik egy évben négyszer
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
támogatásával

2000/1
39. évfolyam

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület.
(1027 Budapest, Frankel Leó út 12.)

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre.

Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár

Bagarus Zoltán rézkarca, C3, C7

TARTALOM

Búcsú Bagarus Zoltántól (Tilhof Endre, Mayer József)

Bagarus Zoltán ex libriseiről (Lenkey István)

Semsey Andorné köszöntése (Soós Imre)

Néhány mondat a F.I.S.A.E.-ről (S. I.)

Exlibris-pályázatok

Kiállítási körkép: Molnár Dénes, Titi Mária, Karácsonyi és újévi lapok,

König Róbert, Vén Zoltán, Fery Antal és László Anna tárlatai

SZEMLE – HÍREK – KÖNYVESPOLC

BAGARUS ZOLTÁN (1947–1999)

Elment, az örökkévalóságba távozott, fájdalmasan korán, a mi Bagarus Zolink.

„Fájó szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy Bagarus Zoltán grafikus életének 52. évében elhunyt.” – Így szól a szomorú híradás, amely szíven üt, melynek nyomán nagy-nagy üresség támad a lelkünkben. Döbbenet. Üresség. Bénultság. Belőle ocsúdva tehetetlenül lázadunk: nem lehet igaz, hogy szó, búcsú nélkül elment! Még annyi, de annyi megbeszélhivalónk lett volna!

A valóság azonban könyörtelen, nincs hatalmunk megváltoztatni. Tudomásul kell vennünk, hogy Bagarus Zoli, kedves barátunk, kisgrafika-barát csoportunk oszlopa ithagyott bennünket. November 12-én este – vacsora közben – meggyötört szíve utolsót dobant.

Ki volt ő?
1947. május 31-én született Celldömölkön. Budapesten a Vasútgépészeti Technikumban érettségizett 1965-ben. 1969-ben Ajkán telepszik le, az Ajkai Timföldgyárban lesz mozdonyvezető. 1974-ben súlyos szívműtéten esik át, leszázalékolják. Talán e pillanattól változik meg számára az élet értelme. Ösztönösen fordul a rajzhoz, amelynek a szeretete ott szunnyad benne gyermekkor óta. Tagja lesz Nagy Emerencia festőművész rajz szakkörének. 1980-tól foglalkozik kisgrafikával, ex libris-sel. 1982-ben alapító tagja az Ajkai Grafikai Műhelynek. Itt tanulja meg Kéri Imre szakmai irányítása mellett a rézkarc, a litográfia, a különböző technikákkal sokszorosított grafikai lapok készítését.

Mindent – a természet csodálatos világát, az élet tűnékenységét, álmokat, emlékeket, vágyakat, szavakkal meg nem fogalmazható gondolatokat – bele-sűrít egy tenyérnyi rajzba.

Rendszeres résztvevője lesz a hazai és külföldi kisgrafikai pályázatoknak, kiállításoknak (Belgium, Olaszország, Franciaország, Spanyolország, Litvánia, Lengyelország, Japán). Egyéni kisgrafikai kiállításai: 1984-ben Szeged, 1990-ben Várpalota, 1994-ben Vigeváno (Olaszország). Nagyobb méretű grafikákat 1983-tól készíti. Sok kollektív kiállításon vesz részt, többek között Veszprém, Komló, Szeged, Ajka, Budapest, Várpalota kiállítótermeiben, Finnországban, Olaszországban, Ukrajnában stb. 1987-ben Kecskeméten egyéni díjat kap. Önálló kiállításai: 1989 Keszthely, 1990 Zalaapáti, 1993 Ajka, 1995 Pápa.

Ex librisei, grafikai hazai és külföldi gyűjtők körében ismertek és elismertek. Munkásságának kiteljesedését nyomon követve azt láthatjuk, hogy Bagarus Zoltán hű folytatója a magyar ex libris művészetnek, de sokoldalúsága révén megújítója is VOLT e grafikai műfajnak.

Volt... koppan keményen a szó.

Meghalt, visszhangzik bennünk. Meghalt, aki egy volt velünk, akit szerettünk, becsültünk. Csodáltuk, felnéztünk rá – és sajnáltuk. Igen, sajnáltuk, mert naiv volt, hiszékeny, kritika nélkül hitt a becsületben, a jószágban. Gyermeki lélek volt, telve bizalommal, reménnyel. Ugyanakkor erős volt, optimista, emberül állta a megpróbáltatásokat, bátran küzdött ellensége, a betegség ellen. Sok éven át ő győzött, de egyszer – mint mindnyájan – alulmaradt.

Bennünk, barátaiban a győztes Bagarus Zoltán él tovább.

Tilhof Endre

Bagarus Zoltán rézkarcai, C3

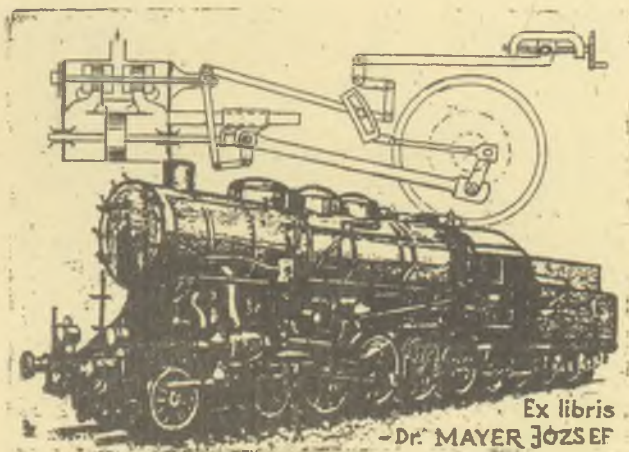
BÚCSÚ BAGARUS ZOLTÁNTÓL

Megint búcsúznunk kell, sajnos, egy korán elment grafikusművészünktől.

Bagarus Zoltán különösen közel állt hozzám, hiszen vasutasként kezdte, mint én, és ugyanúgy szívbillentyű-panaszokkal műtötték, mint engem is. Ám ami igazán összekapcsolt vele, a művészete volt, ami a legjobb emberi tulajdonságokkal párosult.

Nehéz sora volt a megélt 52 éve alatt, de hitét nem veszítette el. Munkájában a sok újrakezdés sem okozott törést, mindig megtalálta az általa olyan szépen képviselt művészi irányt. A precíz kidolgozás, a téma gondos megközelítése jellemzi minden munkáját. Mint barátra is lehetett rá számítani. Alkalmi lapjainál mindig megkereste a kért témában a legjobb kifejezést, ugyanígy az ex libriseknél is.

A sikeres szívműtét után ő is, mi is azt hittük, hogy most már megszűnnek a gondok. Nem így történt – betegsége sajnos elkísérte. Ahogyan egyszer ő mondta: „A szívem, ami életet és erőt adott, sajnos, ellenem fordult.” – Az utolsó pillanatig hitt abban, hogy legyőzi a betegséget, és végre jön az alkotások nyugodt ideje. Reménykedett, hogy fél éve elrakott karctűit, rézmetszőkészletét még újra használni fogja. Erre már nem kerül-

Bagarus Zoltán rézkarca, C3

hetett sor. Búcsúzunk Bagarus Zoltántól, Pilinszky János Nincs több című versének szép soraival:

„Ezek a szemek, egyedül eme pillantások méltóak észrevenni a halált és a virágok átöltözködését. Egyedül ők tudják elkiáltani a világ minden bánatát...”

Mayer József

BAGARUS ZOLTÁN EX LIBRISEIRŐL

Bagarus Zoltánnal a múlt év elején több levelet váltottunk, amelyekben terveiről, megvalósítandó álmairól írt, s én összefoglaló írást ígértem neki exlibris-munkásságáról azzal, hogy azt karácsonyi ajándékként kapja meg. A gyászjelentés érkeztekor már összeállt mondanivalóm. Sajnos, ő nem fogja már soha elolvasni.

A gépek világából, a műszaki rajztól a hetvenes évek közepén csaknem ösztönösen fordult a rajzhoz, a grafika felé. Tudatalattijában szunnyadt a rajz és a grafika szeretete, és ezt egy sorsfordító szívűtét kellette életre, amely életét nagymértékben megváltoztatta. A változás azonban nemcsak neki jelentett kivezető új lehetőséget a mindennapi egészségügyi problémák és gondok közepette, hanem miniatűr lapjaival színesebbé és változatosabbá tette a magyar ex libris művészetet, egyúttal gazdagítva a gyűjtőket és a grafika-barátokat.

Munkássága a 80-as évek elejé-

Bagarus Zoltán linómetszetei, X3

től egyre inkább az ex libris felé fordult. Ahogy teltek az évek, úgy lehetett nyomon követni a kiteljesedést, amely egyfelől azt mutatja, hogy a magyar exlibris-művészet hagyományainak hű folytatója, másfelől pedig technikai és tematikai sokoldalúsága révén egyik megújítója is e grafikai műfajnak.

A sokszorosító grafikai technikák közül legközelebb áll hozzá a linóleummetszet, a rézkarc, az aquatinta. Gyakorlatilag szinte valamennyi ex libris e három technikai módszerrel készült. Valójában soha-

sem kísérletezett más technikákkal, mert ezekben tudta megvalósítani mindazon gondolatokat, amelyek a megrendelőnek, és neki mint alkotónak a legközelebb álltak a szívéhez. Természetesen a sokszintű tematika is segítette abban, hogy a legnemesebb technikai megoldásokkal mondja el, fejezze ki mindazt, amit az emberről, a világról, a

Bagarus Zoltán rézkarcai, C3

múltról és a jelenről gondol, s egyúttal azt, ami az ex libris tulajdonosának fontos és örömet szerez, amikor birtokba veheti Bagarus Zoltán egy-egy tenyérnyi grafikai lapját.

E tenyérnyi lapokba a természet csodálatos világa, az élet tűnékeny bársonyossága, lelket átformáló komor tragédiája, álmok, emlékek, szavakkal alig-alig megfogalmazható gondolatok sűrűsödnek. Ezért változatos a tematika is, amellett, hogy a megrendelő óhaját-vágyát véste a linóleumba vagy karcolta a rézlapra.

Portrés lapjain az ábrázolt személy lelki világát, körének hangulatát és nem utolsósorban szellemiségének összetevőit úgy ábrázolja, hogy a szemlélő megérezhet valamit abból a világból, melynek a képviselője a Bagarus készítette ex librisen megjelent. Költők és írók mellett a Biblia világából Jézus és Mária a leggyakoribb alakok a portrék sorában. Bibliai portréi magukon hordozzák az elmúlt évszázadok ábrázolási hagyományait, azonban jól tükröződik e témában az alkotó hitvilága és történelemszemlélete is.

A portrés lapok mellett jelentős helyet foglalnak el a városrészleteket bemutató ex librisek (Róma, Celldömölk, Tapolca stb.). A képi hitelességgel jelentős hangsúlyt helyez arra a szellemiségre, amellyel egy-egy megrendelő kapcsolódik a kért városképhez.

Mitológia és mesevilág éppen úgy életre kél Baga-

rus Zoltán ex librisein, mint a virágok és állatok sora. Virág- és állatábrázolásai a legtöbb esetben rendszerint hitelesek, pontosak. Ezekhez nem tesz hozzá. A háttér kidolgozásában viszont mindig utal valami nagyon fontos mai problémára. Így például a környezetvédelem kérdésére, vagy az ökológiai egyensúly fenntartásának fontosságára.

Irodalmi illusztrációi elsősorban a magyar irodalom kiemelkedő alkotásaihoz kapcsolódnak. E kisméretű művek monumentálisan fejezik ki a költői, az írói mondanivalót a grafika eszközeivel.

Bagarus Zoltán műszaki érdeklődését nem tudja, talán nem is akarja megtagadni. Látszik ez olyan ex librisen, amelyeknek a témája műszaki tárgy vagy gép. Ezeken a lapokon talán precizitása, pontossága emelkedik ki messzemenően. Nemcsak a tárgy képi rögzítése a fontos, hanem annak helyes technikai szemlélete is. Valószínűleg ezért érezhetők e grafikák nagyon közelállónak még azokhoz is, akik nincsenek műszaki vénával megáldva.

Bagarus Zoltán ex libriseivel jelentős nevet vívott ki magának a hazai és a külföldi gyűjtők táborában. Az eddig készített mintegy 180 miniatűr lap bizonyosságát adja annak az igényes és sokoldalú technikai és tematikai készségnek, amely őt munkásságra révén a magyar ex libris századvégi megújítóinak a sorába emeli.

Lenkey István

SEMSEY ANDORNÉ KÖSZÖNTÉSE

A KBK decemberi összejövetelén emlékeztünk meg Ila asszony 80. születésnapjáról. Szerkesztőnk ez alkalommal elhangzott köszöntőjét az alábbiakban közöljük.

Ebben a mozgalmas esztendőben, amikor a napi hírek szinte elárasztanak a tragikus történetekkel, jól esik visszaemlékezni egy negyven évvel ezelőtti, csendben lefolyt, de évtizedekre kiható eseményre: a Kisgrafika Barátok Köre megalakulására. Kedves nevek merülnek fel ilyenkor emlékezetünkben: az alapító Stettner Béláé és Réthy Istváné, aki hosszú ideig első titkárunk is volt. Személyükhöz elválaszthatatlanul kapcsolódik Galambos Ferenc, dr. Semsey Andor és Fery Antal emléke. Azóta sok kitűnő művész távozott tagjaink sorából. A teljesség igénye nélkül említsük meg őket, ugyanis az exlibris-művészet

látászó szakmai kérdésekben. A férje által otthonukban rendszeresített találkozók felelevenítésével napjainkban a Semsey-gyűjtemény megismerését segíti elő, dicsérendő gesztusként a fiatalok tanítása érdekében.

Semsey Andorné személyében a KBK alapító tagjainak egyikét köszöntjük most születésnapja alkalmából, de köszöntésünk szól az ex libris bölcs és tudós asszonyának is. Amikor megköszönjük négy évtizedes helytállását, kívánunk neki további erőt, jó egészséget és az ex libris iránti hallatlan szeretetének megőrzését, mindannyiunk hasznára, örömére.

Isten éltesse!

Soós Imre

Moskál Tibor rézkarca, C3

klasszikusa lett már Varga Nándor Lajos, Drahos István, Kékesi László, Bordás Ferenc, Perei Zoltán, Diskay Lenke, Vertel József, Kaviczky Zoltán, Légrády Sándor, Nagy Árpád Dániel. A KBK egykori jeles tagjaiként őrizzük legnagyobb gyűjtőink, Reisinger Jenő, Kovács József, valamint a négy doktor: Illyés Sándor László, Kertész Dénes, Csányi István és Katona Gábor emlékét.

A nagy elődök ilusztris társaságában kezdettől fogva tagja volt a KBK-nak dr. Semsey Andorné, a kedves Ila asszony, aki a napokban töltötte be 80. életévét. Mint a felejthetetlen Semsey Bandi felesége és családanya, látszólag feltűnés nélkül vett részt annak idején a művészek és gyűjtők közös életében. Emellett férjének a gyűjtésben nyújtott odaadó segítségéért is tisztelték a bennfentesek.

Mindannyiunk meglepetésére szerepe nagyot változott férje elhunyt után. Ekkor derült ki ugyanis, hogy Ila asszony ihletett őrzője Semsey Andor nemzeti értéket képviselő gyűjteményének. Megnyilatkozásaiból azt is tapasztaltuk, hogy sokunknál jobb ismerője az ex libris történetének. Jól emlékszik elhunyt művészekre, évtizedekkel korábban lefolyt eseményekre. Nem egy esetben adott értékes szakvéleményt lapunk szerkesztőinek megoldhatatlannak

Kőhegyi Gyula linómetszete, X3

NÉHÁNY MONDAT A F.I.S.A.E.-RŐL

F. I. S. A. E.

Ez év nyarán az Egyesült Államokban levő Bostonban találkoznak a világ minden részéből érkező kisgrafika-barátok, hogy részt vegyenek az exlibris-egyesületek nemzetközi szövetségében, a F.I.S.A.E. égisze alatt rendezendő 28. nemzetközi kongresszuson. Mivel nem valószínű, hogy az odautazni szándékozó magyar gyűjtők számára különrepülőgépet kell biztosítani, és mivel lapunkban régóta nem volt szó az említett szervezetről, időszerűnek látjuk annak eredetét, működését az új olvasókkal megismertetni.

1966-ban, a Hamburgban megrendezett 11. nemzetközi találkozó alkalmával alakult meg a F.I.S.A.E. (Fédération Internationale des Sociétés d'Amateurs d'Exlibris) az alábbi tagegyesületek közös elhatározása nyomán: D.E.G. (Német Szövetségi Köztársaság); Ö.E.G. (Ausztria); A.E.K. (Belgium); GRAPHIA (Belgium); D.E.S. (Dánia); A.E.B. (Spanyolország); A.F.C.E.L. (Franciaország); W.B.W. (Hollandia); K.B.K. (Magyarország); B.N.E.L. (Olaszország); S.M.E.L. (Lengyelország); A.P.E.L. (Portugália); P.G.D.B.K. (Német Demokratikus Köztársaság); S.E.F. (Svédország); S.S.P.E. (Csehszlovákia).

Az alapszabály szerint a szövetség célja az ex libris népszerűsítése, művészi értékének, megbecsülésének emelése. A nemzetközi szervezet nem foglalkozik politikával, nem pénzügyi, haszonszerzési céllal alakult. Kerüli a beavatkozást a tagegyesületek belügyeibe. Ezzel szemben elősegíteni kívánja a gyűjtők és művészek kapcsolatát, cserelisták kiadásával. Szorgalmazza a két-évenkénti nemzetközi kongresszusok megszervezését.

A szövetség legfőbb szerve a közgyűlés, amely kétévenként, a nemzetközi kongresszus alkalmával ülésezik. Tagjai a tagegyesületek küldöttjei, akiknek

létszáma az egyesület taglétszámától függően 1-től 5-ig terjedhet. A közgyűlés feladata az alapszabály esetleges módosítása, új tagegyesületek felvétele, a következő kongresszus helyének eldöntése, végül 2 évre az elnökség megválasztása.

Az elnökség tagjai: az elnök, két elnökhelyettes, a titkár és a pénztáros. Az elnököt, titkárt és pénztárost az a tagegyesület jelöli, mely a következő kongresszust megrendezi. A két alelnököt a közgyűlés választja meg. Mindannyiuk megbízatása két évre, a következő kongresszus befejezéséig tart.

A közgyűlésen a szavazás kézfelemeléssel történik, de egyetlen küldött kívánsága esetén a titkos szavazás is elrendelhető. A szövetség hivatalos nyelve francia, angol és német. Székhelye kétévenként változik, és megegyezik a soron következő kongresszus székhelyével.

Megjegyezzük, hogy az alapszabályt elfogadó 1966. évi hamburgi kongresszuson a K.B.K. két küldöttje Szölgyémi Pál mérnök és Rákóczy Ferenc grafikus volt. (Sajnos, jelenleg már egyikük sem tagja a K.B.K.-nak.) Ez alkalommal választották meg a következő, 1968-ban Como-ban megrendezendő 12. kongresszus tisztikarát. Az elnök az olasz dr. Mantero lett. A két alelnök: Kreyenberg (német) és Przypovski (lengyel). A titkárt és pénztárost a rendező olasz egyesület adta Chiesa és Navarra urak személyében.

A K.B.K. a kongresszusok nagy távolsága miatt küldöttjei útján nem tudta magát képviseltetni a Japánban, Sapporo városban, valamint a Szentpétervárott megrendezett találkozókban. Ez évi szereplésünk Bostonban ugyancsak nem valószínű. Reméljük, hogy végre újra Európát is eléri a nemzetközi kongresszus rendezési joga, és azokon a K.B.K. – a nagysikerű 1970. évi budapesti 13. kongresszus megrendezője ismét „emelt fővel” vehet majd részt.

S. I.

EDDIGI NEMZETKÖZI KONGRESSZUSOK:

1. Kufstein	1953	15. Bled	1974
2. Lugano	1954	16. Lisszabon	1976
3. Antwerpen	1955	17. Lugano	1978
4. Frankfurt	1956	18. Linz	1980
5. Amsterdam	1957	19. Oxford	1982
6. Barcelona	1958	20. Weimar	1984
7. Wien	1960	21. Utrecht	1986
8. Leipzig	1961	22. Frederikshavn	1988
9. Párizs	1962	23. Münchengladbach	1990
10. Krakkó	1964	24. Sapporo	1992
11. Hamburg	1966	25. Miláno	1994
12. Como	1968	26. Chrudim	1996
13. Budapest	1970	27. Szentpétervár	1998
14. Helsingör	1972		

PESCARA VÁROS EX LIBRIS PÁLYÁZATA

A nagysikerű d'Annunzio pályázat révén híressé vált Pescara város újabb kisgrafikai pályázatot hirdetett meg, gyűjteményének, grafikai múzeumának gyarapítására. A részvétel feltételei a következők:

1. A Nagy Jubileum, a 2000. esztendő alkalmából a város önkormányzata nemzetközi pályázatot ír ki olyan ex libris vagy szabad grafika készítésére, mely méltóképpen emlékezik meg a nagy eseményről.
2. A legteljesebb ikonográfiai szabadsággal készülő alkotások mondanivalója, jelentése utaljon az ember elengedhetetlen szimbólumára, a Megszenteltre. (A meglehetősen homályos kiírás feltehetően a Szentév-re utal. A fordító megjegyzése.)
3. A pályázaton a világ valamennyi művésze részt vehet egy vagy több alkotásával. A hagyományos technikákon túlmenően egyéb, újabb technikával készült művek is beküldhetők, amennyiben azok sokszorosítva készültek. Számítógépes alkotásoknál megadandó az alkalmazott software.
4. Az ex libris képmérete a 210×297 millimétert nem haladhatja meg és tartalmaznia kell az alábbi szöveget: „Ex libris Pescara – Giubileo 2000”. A szabad grafika legnagyobb mérete 420×297 mm lehet. Mindegyik pályaműből 10–10 számozott, szignált példányt kell beküldeni 2000. október 31-ig, ajánlott levélben, az alábbi címre: CONCORSO INTERNAZIONALE EXLIBRISTICO GIUBILEO 2000 – ASSESSORATO AL TURISMO – COMUNE DI PESCARA – PIAZZA ITALIA 1 – 65100 PESCARA. A küldeményhez mellékelni kell az alkotó rövid életrajzát (curriculum vitae). A neves személyiségekből álló zsűri 20 díjat fog odaítélni. Ezek: az első díj: 20 millió líra, a második: 10 millió líra. A harmadik: 6 millió líra. A 4–10. díj: 2 millió líra, a 11–20. díj: 1 millió líra.
5. A beküldött művek Pescara város tulajdonába kerülnek. A nyertesek a pályadíjat csak az esetben kapják meg, ha átadják a rendezőségnek a mű nyomólapját (dúcát) és 50 szignált példányát. A legjelentősebb alkotásokat katalógusban reprodukálják, továbbá 2000. november 10. és december 31. napjai között Pescarában kiállítják.
6. A pályázaton való részvétel ezen feltételek elfogadását jelenti.

EX LIBRIS PÁLYÁZAT, KOLOZSVÁR

A Román Ex libris Egyesület, a Kolozsvári Megyei Könyvtár és a Kolozsvári Nemzetközi Grafikai Biennálé Alapítványa a román irodalom lírikusa, MIHAI EMINESCU születésének 150. évfordulója alkalmából ex libris pályázatot hirdet, amelyen a világ bármely művésze részt vehet az alábbi feltételekkel:

1. A műveknek tartalmaznia kell az „ex libris” vagy hasonló kifejezést, tulajdonosként élő személyt vagy létező intézményt kell feltüntetni. Az ex librisek tulajdonosaként meg lehet nevezni ma élő kolozsvári személyeket is, azonkívül ottani folyóiratokat, pl. Revista Tribuna, Revista Steaua, Revista Cetatea Culturala, Revista Apostrof, Revista Korunk stb.
2. Minden sokszorosító grafikai eljárás megengedett, kivéve a monotípiát és a fénymásolatot.
3. A művészek az utóbbi két évben készült bármennyi művel pályázhatnak, mindegyikből négy példányt kell aláírva és dátumozva beküldeni. Mellékelni kell a művekről készített listát, feltüntetve a tulajdonos nevét, a technikát, a méretet, a készítés évét, a munka opusz-számát, a művész nevét és címét.
4. A műveket 2000. május 15-ig kell beküldeni az alábbi címre:
 OVIDIU PETCA
 C.P. 1132, O.P1.
 3400 Cluj-Napoca, Romania
5. A beküldött lapok a szervezők tulajdonában maradnak.
 Díjak: I. díj – 500 USD, II. díj – 300 USD, III. díj – 200 USD
6. A kiállítás 2000. június 15-én nyílik. Az elfogadott munkákról a résztvevőket értesítik, és 6 hónapon belül megkapják a katalógust.
7. A kiállításon való részvétel a megadott feltételek elfogadását jelenti.

KIÁLLÍTÁSI KÖRKÉP

MOLNÁR DÉNES: ERDÉLYI TEMPLOMOK

A Vármegye Galériában az Erdély Művészetéért Alapítvány a Magyar Millennium 2000. jegyében rendezte meg 1999. december 2-án Molnár Dénes marosvásárhelyi grafikusművész fametszeteinek a kiállítását.

Molnár Dénes régi ismerőse és barátja körünk idősebb tagjainak, akik könnyű vonalvezetésű kisgrafika-lapjairól és karikatúráiról ismerték. E tárlatán most más oldaláról mutatkozott be. Az erdélyi műemlékek pusztulása, majd a falurombolás híre és gonosz terve arra készítette, hogy eddigi munkásságát félretéve, nekiinduljon felkeresni és lerajzolni mindazt, amit tud és amit még lehet. Hazahazatérve pedig grafikákon örökítse meg az emlékeket. A finom vonalak művésze ezúttal fametszeteivel lepi meg ismerőseit, nézőit. Erőteljes, rusztikus metszetei megdöbbentő közelségbe hozzák Erdély csodálatos műemlékeit, gyönyörű templomait. Sok-sok lapjából ide 63 darabot hozott el, amelyek mellett néhány felvidéki is helyet kapott.

A kiállítást dr. Kövér László miniszter nyitotta meg a termet zsúfolásig megtöltött közönség előtt, ahol közreműködött még Sebestyén Márta népdalénekes ősi erdélyi dalokkal. S köszönjük a szép élményt, amit csak még jobban fokozott a Selley Zoltán előadásában váratlanul elhangzott Dsida Jenő Psalmus Hungaricus c. verse.

Kívánunk Dénes barátunknak sok erőt, egészséget, hogy tovább tudja végezni ezt a szép munkát és nemes feladatot.

Dr. Semseyné

Molnár Dénes fametszete, X2

TITI MÁRIA KIÁLLÍTÁSA

Tití Mária szegedi művész, az ottani KBK csoportjának tagja 1999 novemberében egyedi technikával festett textilképei mellett néhány grafikát és egyedi művészeti tárgyat állított ki Szegeden a Szög-Art Galériában.

A művész éppen két évtizede szerzett rajz-szakos tanári diplomát a szegedi főiskolán, így a tárlatot akár jubileuminak is tekinthetjük. Az alapvetően grafikus képzettségű és érdeklődésű művész (az utóbbi években verses- és meséskönyveket illusztrált, ex librisei számos külföldi kiállításon szerepeltek) pályájának egy szakaszában az ősi festési technikával, a batikkal kezdett foglalkozni, majd eredeti módon házassította össze kedvenc műfajait: a grafika és a batik „fúziójából” született meg egy Magyarországon csak általa művelt festési technika. A vászonra, selyemre ecsettel viszi fel a festéket, majd szabad festéssel hangsúlyozza a kép témáját, színeit. Festett textilképei tematikájukat tekintve is egyéni. Általában a természetből vett motívumokkal dolgozik, ám festett „tájai” nem hasonlítanak a valóságos tájakra. A hullámozó vonalak, fantasztikus alakzatok, színörvények inkább az ember belső világának a „képei”; a formák és színek érzelmi örvényléseket,

szármalásokot és zuhanásokat, vonzásokat és taszításokat, lánghatásokat és lecsendesüléseket közvetítenek. A hatáskeltés eszközei közül merészen alkalmazza a szíkontrasztokat – de a melegbarnák a kedvencei.

A textilre festett „személyes tájakról” a kiállítás megnyitóján Szabó Tibor főiskolai tanár azt mondta: „A világ és életünk megfoghatatlansága, irracionális tükröződik vissza ezeken a képeken... A művész belső érzés- és gondolatvilága, lelkiállapota tárul fel előttünk...”

A fantasztikus tájakat mutató textilfestmények és a főleg lovakat ábrázoló grafikák mellé a művész sálakat, blúzokat, más ruhadarabokat tett, amelyeket a hétköznapi megéltévé végett ajánl a figyelmünkbe.

Minden bizonnyal ezt tanítja majd abban a szlovákiai nemzetközi grafikai táborban is, ahová foglalkozásokat vezetni hívták. Itthon is tanít, s közben nemzetközi ex libris pályázatra készül, meg egy olasz múzeumi meghívásra – grafikai tárlatra.

S. E.

(Dél-Magyarország, 1999. XI. 11.)

KARÁCSONYI – ÚJÉVI LAPOK – A SZÉKESFEHÉRVÁRI VÁRFAL GALÉRIÁBAN

Igen magas színvonalú, a kisgrafika barátai számára ünnepi találkozást jelentős kiállítást nyitott meg dr. Arató Antal Székesfehérvárott, a Jókai utcában levő Várfal Galériában. Előljáróban a kiállítóhelyiségről el kell mondani, hogy neve igen találó, ugyanis a város középkori magját védő várfal helyén létesült, dicséretre méltó vállalkozás keretében. A létesítmény gazdája ugyanis Őri Tóth István fotóművész, aki nemcsak otthont ad ilyen tárlatoknak, hanem igen komoly kiadói tevékenységet is folytat. A múlt évben saját kiadásában látott napvilágot például a Deák-gyűjtemény legszebb csendéleteit bemutató falinaptár, 2000-re pedig már két ilyen fotó-remekelést láthattuk, köztük az egyik az egykori

koronázó város, Alba Regia legszebb műemlékeit bemutató kiadvány.

A meghitt, karácsonyváro hangulatban megnyílt kiállítás főfalán Kass János korábbi években készült karácsonyi lapjait láthatta a közönség csokorba szedve. Ezeknek a rézkarcoknak különös jelentőségét az adja, hogy valamennyi egyetlen gyűjtő, dr. Altörjay András orvos részére készült, vonzó példáiaként a jó ízlésű gyűjtő és a zseniális művész közötti harmonikus együttműködésnek.

A téglalap alakú terem leghosszabb falát magyar művészek karácsonyi és újévi lapjai ékesítették. Szó szerint így értékeljük az ott látott anyagot, amely szigorú válogatás eredményeként gyűlt egybe

Fery Antal fametszete, X2

Fery Antal fametszete, X2

Vén Zoltán rézmetszete, C2

olyképpen, hogy egy tabló általában egy-egy művész 4–6 alkotását tartalmazta. Csupán Fery Antal impozáns életművére utalt három tabló, az ő művei nyitották meg és zárták be a kisgrafikák sorát. A bemutatott lapok alkotói voltak: Bedő Sándor, Bordás Ferenc, Diskay Lenke, Ecsedi Mária, Fery Antal, ifj. Feszt László, Gácsi Mihály, Kopasz Márta, König Róbert, Menyhárt József, Olexa József, Perei Zoltán, Radványi Román Károly, Sárkány Győző, Stettner Béla, Újházi Péter, Varga Nándor Lajos, Vén Zoltán, Vincze László. Lapjaikat dr. Altorjay, dr. Arató és dr. Kistelegi Győzőné gyűjteményéből válogatták. Megrendezésük szerkesztőnk, Arató Antal ízlését és fáradhatatlan munkáját dicséri.

A terem harmadik falán kaptak helyet a „boldog békeidők” karácsonyi és újévi képes levelezőlapjai, Pittman Ildikó gyűjteményéből.

A kiállított anyag jó tükrözte a száz évvel ezelőtti polgárság kedélyvilágát, ízlését és a korszak fejlett nyomdatechnikáját is. Igen eredetiek a lapok képpoldalát ellepő magánközlemények, a polgárok ügyes-bajos dolgainak reánk maradt lenyomatai. A kisgrafika-gyűjteménye miatt is országos tekintéllyel bíró gyűjtőjük ritka élményben részesítette a nézőket ennek a művelődéstörténeti szempontból is jelentős gyűjteménynek legalább részben történeti közkinccsé tétele.

A 2000. január 30-ig nyitva tartott kiállítás meghívójának külalakja méltó volt a Várfal Galéria most ismertett rendezvényéhez, melynek megtekintésére a Pittman-gyűjtemény egyik darabjának reprint-másolata is kedvet csinált.

Soós Imre

KÖNIG RÓBERT KIÁLLÍTÁSA A VÁRSZÍNHÁZBAN

2000. február 11-én Budán a Várszínház Galéria tágas, jól kialakított helyiségében nyílt meg König Róbert grafikusművész kiállítása. A gazdag, színes tárlat mintegy összefoglalása a művész utóbbi években készült grafikai műveinek, színes pasztelképeinek és vegyes technikával készült sorozatainak. Több teljes grafikai sorozata itt újra látható, amelyeket néhány vidéki és budapesti kiállításon mutatott már be a szerző.

A sort a DELPHOI című, tizennégy darabból álló színes ecsetrajz-sorozat nyitja meg (amely egy görögországi út élményeinek szülötte), majd a későbbiekben az Iskolateremtő mesterek szintén 14 darabból álló, már jó hírnévnek örvendő linóleummetszetei sorakoznak hiánytalanul.

Változatossá teszi a kiállítást, hogy a fekete-fehér metszetek váltakoznak a színes technikájú lapokkal, amelyen például a Csaba legenda című színes toll- és ecsetrajz-sor, vagy a három színes pasztelképből álló Színház.

A kiállítóterem hátsó részét nagyméretű grafikák zárják. Közülük kettő Az ember tragédiája egy-egy színét jeleníti meg. Három pedig a teljesen új, már 2000-ben készült Württembergi Karácsony linó-sorozata, amely nagy munkabírást és aktivitást reprezentál a művésznek.

A terem két oldalán két üveges tárló bepillantást enged a „műhelytitkokba” is, melyekben nyers vagy már megmunkált fa- és linóleum dúcok, vésők, szerszámok, metszőkések láthatók, illusztr-

König Róbert linómetszete, X3

álva a művészi munka folyamatát, s mellettük néhány nyomtatvány, félig kész tus- és ecsetrajz sugallja a műalkotás készülésének izgalmas fokozatait.

A kiállítást Frigyesi András, a Deutsches Theater Budapest igazgatója nyitotta meg, ifj. Jászai László pedig versmondásával járult hozzá a megnyitó ünnepélyességéhez. Akik pedig elfogadták a szíves invitálást, megtekintették a Várszínház aznap esti, 19 órakor kezdődő előadását, ahol rangos szereposztásban tehetséges fiatal színművészek Bornemissza Péter Magyar Elektráját és Balassi Bálint Szép magyar komédiáját adták elő.

K. Z.

KIÁLLÍTÁSI KÖRKÉP

„AZ UTOLSÓ RÉZMETSZŐ LOVAG
A KOMPUTERSÁRKÁNYOK KÖZÖTT”

Vén Zoltán grafikusművész kiállításairól

A fonyódi Mátyás Király Gimnázium klubtermében 2000. január 7-én nyílt kiállítás Vén Zoltán grafikusművész alkotásaiból. A tárlat új összeállításban mutatta be a művész ex libriseit, kisebb és nagyobb méretű képgrafikáit, azzal a szándékkal, hogy a tanuló ifjúsághoz is közelebb kerüljön a grafika műfaja. Ezért a válogatás iskolai szemléltetésre is alkalmasabb témakörök, főként irodalmi témák bemutatására törekedett.

A megjelenteket Francsics Zoltán polgármester köszöntötte, majd Bántó Zsuzsanna nyitotta meg a kiállítást.

Egy hónappal később a Somogy Megyei Művelődési Központ és a Kapos Art Képző- és Iparművészeti Egyesület rendezte meg február 11-én Kaposvárott Vén Zoltán „Egy csipet humor” című grafikai kiállítását. A farsangi hangulat előidézésére részlet hangzott el Csokonai Vitéz Mihály Dorottya című vígposztárból Turbékai Bernadett tolmácsolásában. A tárlatot Fehér Béla író nyitotta meg.

Egy hét múlva Székesfehérvárott a Várfal Galériában

nyílt meg a művész újabb kiállítása, amelyről a fenti címmel a Fejér Megyei Hírlap február 21-i száma számolt be, és interjú is közöl az eseményről Vén Zoltánnal. Az alábbiakban ebből idézünk:

„Kevés számú, de válogatott közönség hallgatta a fehérvári Várfal Galériában, mint faggatja, anekdotáztatja Arató Antal régi barátját, a kiváló grafikust, Vén Zoltánt. De hallgatósága nem csak ezért kedvelte. Körben a falon ugyanis és az asztalon vásárlásra-ajándékozáásra kitéve számtalan jobbnál jobb Vén-rézmetsetre, ex librisre lehetett rácsodálkozni...

– Mennyire divat manapság Európában az ex libris, az Ön kedvenc műfaja? – kérdeztük másnap Vén Zoltántól.

– Nagy divat, főleg a csehek nagyon erősek benne, akiket mi szeretünk le-lenézegetni. Pedig még a monográfiámat is ők adták ki. S hogy felszabadultak a határok, az oroszok is nagyon jók, meg persze a hollandok, belgák, lengyelek. Mellesleg ez egy nagy hobbi. Akinek nyugaton jobban megy, az megcsináltatja az ex librisét egy grafikus-sal, és akkor van esélye, hogy 100 év múlva is felbukkan egy könyvben. Így lehet a hiúsággal túlélést biztosítani.

– Vélhetően nem is mindenki érti meg a képeket, hiszen Ön például latinul feliratoz.

– Nos, igen, ezen már magam is gondolkoztam. Ha egy ex librisem például Lótról szól, akkor az, aki nem olvasta a Biblia ide vonatkozó részét, tanácstalanul fog állni a kép előtt. Igaz, hogy egy szűk rétegnek való, de ez nem baj. A humorom – legalábbis remélem – intellektuális, a képeimet is a hasonló embereknek ajánlom.

– Ez nem a fiatal grafikus-korosztály műfaja. Meg kell érni hozzá?

– Ó, a fiatalok tele vannak mozgással, a rézmetszéshez meg fenék kell. Én naponta ledolgozom a 12 órámat, s egy 30 centis litográfiát legutóbb három hétig csináltam. Talán nem véletlen, hogy ma már senki sem csinál rézmetszést. A fiatalok számítógéppel tízszer ennyire is képesek, csak hogy az én technikámmal egy négyzetcentinyi területen is lehet újat adni.

– Gyűjti is az ex libriseket?

– Újévkor legalább százat én is szétküldök a világba a jókívánságaimmal, és persze kapok is vagy ugyanennyit, de a rosszakat kidobom. A kollégákkal is gyakran csereberélünk egymás között.

– Vannak egyéb tervei is?

– Vannak, de engem egyelőre Nyugat-Európa tart el az ex libriseimből. Számos ötletem van, amelyeket feljegyzek, hogyha lesz időm, megcsinálom őket.

– Minden képe groteszk. Alapjában ilyen a látásmódja?

– Mindig a dolgok fonákját, ironiáját próbálom megfogni. Talán nem blaszfémia azt mondani: ha az ördög a részletekben van, akkor én vagyok az ördög, aki ezt a sok groteszk részletet meglátja az életben...”

91/100

VÉN ZOLTÁN

FERY ANTAL EMLÉKKIÁLLÍTÁSA SZEGEDEN

A Kisgrafika Barátok Körének szegedi csoportja és a Somogyi Könyvtár 2000. február 18-án kiállítással és baráti beszélgetéssel emlékezett meg az immár klasszikus exlibris-készítő grafikusművészről, Fery Antalról. Az ünnepi alkalom meghívott vendégei voltak: Bánki Vera, a művész lánya, Kass János, Kopasz Márta és Varga Mátyás grafikusművészek.

A tagok és a vendégek üdvözlése után együttesen tekintettük meg a Somogyi Könyvtár I. emeletén a Fery Antal emlékkiállítást, amelyet a Kass Galéria tavalyi tárlatának anyagából jó érzékkel válogatott és rendezett meg dr. Nagy Ádám klubtagunk, a Móra Ferenc Múzeum munkatársa.

A kiállított 166 ex libris (amelyek a szegedi KBK-tagok gyűjteményeiből valók) nagy része a várossal kapcsolatos témájú, vagy szegedi gyűjtők nevére készült, de szerepelnek a művész saját születésnapjára alkotott lapjai is. Láthatjuk a mester munkaeszközeit, ké-

kiállításon is képviselte a magyar művészetet; vagy Szász Endre grafikája Tóni bátyánkról „Szász Bandi” aláírással.

A megnyitó után a társaság a zeneszobába vonult, ahol dr. Krier Rudolf színes, nagyszerű kortörténeti visszatekintést adott az általa és Fery művész úr által megélt időszakról.

A jó hangulatú összejövetelen Fery Vera meghatottan gondolt vissza a rigmusokat gyártó, magyar népdalokat gyakran éneklő édesapjára.

Magam, mint az est levezetője, Galambos Ferencet idézve méltattam Fery Antalt, mint a kisgrafikai kultúra szellemi követét, aki egyedi, időtálló stílusával művei által emberi méltóságot, nyugalmat, bölcsességet sugallt, felhasználva olykor finom humorát is.

A Somogyi Könyvtárat Csúri Károlyné, Szőkefalvi Nagy Erzsébet képviselte, és nagy érdeklődést keltve beszámolt a szegedi könyvtár anyagából általa rendezett frankfurti kiállításról, amely-

Fery Antal fametszete, X2

Fery Antal fametszete, X2

seket, vésőket, a minikönyvekhez vagy nagyobb munkákhoz készült különböző méretű dúcokat. Olyan különleges dokumentumok is kiállításra kerültek, mint az 1936 nyarán készült fényképek a Szegedi Szabadtéri Játékokról, ahol Fery Antal együtt dolgozott barátjával, Varga Mátyás díszlettervezővel, vagy népes társaságban együtt mulatják az időt a Tisza partján. Látható itt Fery Antal 1938-as ünnepi könyvheti plakátja, amely a legutóbbi frankfurti könyv-

nek címe: *Hess Andrástól Landererig*, s amely a magyar-német kapcsolatokat is tükrözte a könyvkultúra terén.

Végezetül méltató hozzászólások és emlékezések hangzottak el a résztvevőktől Fery Antalról, alkotásairól, s a művésszel kapcsolatos személyes élmények felidézése tette még színesebbé, hangulatosabbá az összejövetelt.

Szepesváriné Rácz Mária

SZEMLÉ

A MITTEILUNGEN DER O.E.G. 1999. évi decemberi száma arról értesíti olvasóit, hogy a 20. századi osztrák ex libris nagyszabású kiállítását rendezték meg a prágai Nemzeti Könyvtárban. Ebben a lapszámban olvastuk először, hogy a nyárra tervezett bostoni nemzetközi exlibris-kongresszus kezdetének időpontját augusztus 20-ról 24-re halasztották el.

A szlovéniai OBVESTILA 142. számához mellékelt meghívó szerint Komenda-Most városban bonyolítják le az idén az 5. nemzetközi exlibris-pályázatot. A versengésben 15 éven aluli pályázók vehetnek csak részt 10×15 cm-nél nem nagyobb méretű alkotásaikkal. A művek beküldési határideje 2000. március 15. volt.

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 4/1999. számának vezércikkében Klaus Rödel szóba hozza a bostoni nemzetközi exlibris-kongresszus még számukra is magas részvételi költségeit. Némi iróniával meg is jegyzi, hogy ezen a találkozón csak a tehetősebb exlibris-barátok tudnak majd résztvenni.

A holland exlibris-egyesület és annak folyóirata, az EXLIBRIS WERELD 1999 decemberében a tagokhoz ajándékként juttatta el Yvonne de Vries grafikusművész mappáját, melynek egy példányát mi is megkaptuk. Az 1952-ben Amsterdamban született hölgy munkásságát 9 darab eredeti rézkarcok képviselik a kiadványban, melyek megérdemelték volna, hogy alkotójuk példányonként szignálja is azokat. A mappa szöveges részében a grafikusnő méltatása mellett közlik 110 darabból álló, szinte kizárólag C3 technikával készült kisgrafikáinak jegyzékét, az 1964-től napjainkig terjedő időről. A kiadvány érdekessége, hogy az eredeti rézkarcokat a mappához Szlovéniában nyomtatták.

Gustav Klimt klisérajza, P1

jegyet sorol fel és méltat, köztük Fery Antal Op. 514/1968. számú, Galambos Ferenc részére készült fametszetét. Az időrendben első ex librist a német Ephraim Moses Lilien készítette 1903-ban az akkor 35 éves író számára. Művén nem mindennapi ábrázolás: egy idealizált munkásalak a térdén töri ketté a hírhedt orosz fenyítési eszköz, egy kancsuka (rövid nyelű, szíjból font korbács) nyelét.

Alma Petz linómetszete, X3

Az EXLIBRISWERELD 1999/4. számában Waterschoot a művészettörténet legnagyobb festőinek ritka alkotásait: ex libriseit szedte csokorba. Olyan neves művészek egy-egy ex librisét mutatja be képből, szöveggel, mint Walter Crane, Alphons Mucha, Gustav Klimt, Franz von Stuck, Kokoschka, Manzù stb... Ebben a számban közlik az elmúlt három év (1997–1999) számainak tartalomjegyzékét is. A folyóiratban közölt illusztrációk között néhány magyar nevet is találhatunk. Egy-egy illusztrációval szerepelnek a jegyzékben: Bálint F., Faragó J., Gógós F. és Huszár V.

A MITTEILUNGEN DER D.E.G. 1993/3. száma közli Horst Gebauer cikket Maxim Gorkij az ex librisen címmel. Német barátunk 14 ilyen könyv-

Ideiglenes árleszállítással kínálja megvételre olvasóinak a lap a D.E.G. igen színvonalas évkönyvének korábbi számait. A hirdetésben 1956-ig visszamenőleg felsorolják az áruba bocsátott köteteket, az azokban méltatott művészek nevének megemlékezésével. Így képet kaphatunk arról is, melyik évfolyamban szerepelnek magyar művészek. Íme: 1956 = Vadász Endre, 1983 = Vén Zoltán, 1986 = Müller Árpád, 1989 = Bánsági András, 1992 = Vén Zoltán.

Egy barátunk jóvoltából jutott el szerkesztőnkhez az a tetszetős kiállítás katalógus, mely a szerénynek ugyancsak nem mondható CONCURSO MONDIALE 1999 (Világpályázat) címet viseli. A kizárólag olasz nyelven (!) megjelent kiadvány közelebbi szemrevételezése után kitűnt, hogy egy olasz egyetem hirdetett meg ilyen pályázatot „Az új évezred embere” jelíggel. Az egyetem az itáliai Gallarate városban működik. A helység neve nálunk nemigen ismert. Észak-Olaszországban, a Lago Maggiore közelében sikerült a térképen felfedezni.

A katalógus mintegy 130 pályázó alkotásának képét közli, öt díjazottét színesben is. A pályázat három első díját, egyenként 2,5 millió lírát, egy-egy olasz, litván és orosz művész nyerte el. Sajnos, egyetlen magyar

művész neve sem szerepel a díjazottak, de még a pályázók között sem! Ennek oka pedig kizárólag az volt, hogy a KBK a pályázat kiírásáról nem kapott értesítést. Más európai országok sem szerepelnek: Németország, Anglia, Franciaország. Így azután világ-pályázatról beszélni kissé túlzásnak tűnik.

A múlt esztendő december 24. napján a FEJÉR MEGYEI HÍRLAP ünnepi számában egészoldalas, illusztrációkkal kísért cikk jelent meg Kass János grafikusművészről Zágonyi Erzsébet tollából. Az írás megjelenésének többek között az az esemény is időszzerűséget adott, hogy a Kossuth-díjas, érdemes művész részt vett a Várfal Galériában, Székesfehérváron rendezett kisgrafikai kiállítás megnyitóján. (A tárlatról külön cikkben számolunk be.)

Figyelemreméltó cikkében a szerző igen vonzó portrét fest a művészről olyképpen, hogy idézi több kortárs róla alkotott véleményét Göncz Árpádtól Juhász Ferencen át az angol barát, Colin Banks-ig. A Szegeden 1927-ben született művész életútjának, nagysikerű soroztainak, valamint most készülő bélyegterveinek felvázolása mellett közli a mesternek az életről, nagy szenvedéllyel végzett munkájáról, világlátásáról elhangzott vallomásait is.

Kass János rézkarca, C3

Csak egyetérteni tudunk a szerzőnek cikkében kifejtett véleményével, mely szerint Kass János immár legendás kedvessége, emberszeretete, szerénységgel párosult optimizmusa követendő ideálként szolgálhat a fiatalok számára, de az idősebb művészgeneráció egyik-másik tagja is példát vehetne róla.

Ugyancsak a FEJÉR MEGYEI HÍRLAP 2000. január 4-i száma közölte Arató Antal részletes beszámolóját a Várfal Galéria kiállításáról. A január végéig nyitva tartott tárlaton hazai grafikusművészek 250 karácsonyi és újévi lapját láthatta a nagyszámú látogató. A cikk valamennyi kiállító munkásságának jellemzése mellett az olvasónak a kisgrafika műfaji sajátosságairól is tájékoztatást adott.

Örömmel tapasztaltuk, hogy a könyvszakma illusztris folyóiratában visszatérő téma lett az ex libris. A KÉPES EXTRA decemberi száma „40 évnyi szépség” címmel közöl cikket a magyar könyvjegyek sikeréről a frankfurti Nemzetközi Könyvvásáron. Ugyanitt olvashatunk megemlékezést a KBK negyvenedik évfordulójáról is. Művészeink által a jubileumra készített 6 kisgrafikának képe kíséri az egy oldalnyi terjedelmű megemlékezést, melyet annál is inkább köszönettel nyugtázunk, mert a sajtóban ez volt az első, jóleső megnyilatkozás az évfordulóval kapcsolatban.

Az ART FORUM c. folyóirat az 1999. évi frankfurti könyvvásár alkalmából különszámot adott ki. A 16 oldalas, ízléses kiállítású lap-példányban nemcsak a Frankfurtban szereplő művészekről és könyvművészeti alkotásaikról olvashatunk, hanem megtaláljuk itt a korábbi művészkönyvekről és azok kiállításairól megjelent jelentősebb méltatásokat is.

A közelmúltban kerültek először szerkesztőink kezébe a TISZTA TÉR TECHNOLÓGIA című folyóirat legújabb számai, melyek szerint a lap immár az ötödik évfolyamát zárja. Az első magyar tisztítási és takarítási szakmagazin a nem szakember számára is hasznos ismereteket közöl. A novemberi számban Ritz Tibor ismerteti az általuk kiírt TISZTA TÉR kisgrafikai pályázat feltételeit és eredményét: a világ 23 országából száznál több művész küldte be alkotását. A beérkezett művekből rendezett kiállításról lapunk más helyén számolunk be. (A lap munkatársai között fedeztük fel Vincze László grafikus művésztagunk nevét is.)

Az EXLIBRIS ABOENSIS 28. száma arról ad hírt, hogy Albrecht Dürer grafikáiból rendezett kiállítást Finnország két városában a weimari Művészeti Múzeum. A lapból értesültünk arról is, hogy a finn egyesület szeptemberben aukciót rendezett exlibris-kiadványokból, melyek között néhány magyar vonatkozású nyomdatermek is szerepelt. Az árjegyzék első tételeként a budapesti Mezőgaz-

dasági Múzeum 1970-en kiadott szőlős-boros exlibris-katalógusát tüntették fel. Részt vett az aukció tárgyai között Rákóczy Ferenc, volt tagtársunk 1966-ban készült két grafikai mappája és Andruskó Károly 1971-ből való olimpiai mappája is.

Frank-Ivo
Van
Damme
rézmet-
szete, C2

A belga GRAPHIA 136. számában az exlibris-művészet témáinak folyamatos számbavétele során a „Paris ítélete” megjelenítése került sorra. A cikkíró, Jan Rhebergen, tizenhat ilyen ábrázolást közöl az aktábrázolásokban leginkább remekelő (pl. Frank-Ivo Van Damme, Gerard Gaudaen) művészekről. A bemutatott és méltatott lapok között a magyar művészeket ifj. Feszt László fanyar humorú, egyéni formavilágú lapja képviseli.

Szokásuk szerint minden lapszámhoz 3-4 db eredeti kisgrafikát is mellékelnek. Ezek között szerepelt ezúttal Drahos István Op. 735. jelű lapja. A fametszet Leo Arras részére készült.

Állandó rovata a lapnak az új ex librisek ismertetése. Ezek sorában a L. V. monogrammal jelzett szerző bemutatja Frank-Ivo Van Damme itt is közölt rézmet-szetét. A lap érdekessége, hogy az előtérben több neves exlibris-művész és művésznő portréja látható, köztük honfitársunk, Vén Zoltáné is.

(A magyar művész arcképét a szerző véli felfedezni az általa pompásnak minősített könyvjegyen. A lapon ugyanis nemcsak a gyűjtő látható, hanem személyére, érdeklődésére utaló motívumok is, mint pl. Rotterdam látképe, ló és lovasa, Degas táncosnője, a Múza. Mindezek felfedezését Olvasóinkra bizzuk!)

Ezzel a számmal zárult a lap bekötendő évfolyamainak X. kötete, mely a 125-136. számokból áll. A kötet számára készült tartalomjegyzék szerint az eltelt négy év alatt az alábbi művészek szerepeltek alkotásaikkal a belga folyóiratban: Balázsfiy Rezső, Bánsági András, Bordás Ferenc, Dániel Viktor, Erdei István, Fery Antal, Kaveczky Zoltán, Kazinczy Gábor, Kékesi László, Kertes-Kollmann Jenő, Menyhart József, Nagy László Lázár és Vertel József 1-1 kisgrafikával. Két-két lapot közölt a lap ifj. Feszt Lászlótól és Vén Zoltántól. Végül Drahos Istvánt 5 fametszete képviselte.

A L'EX LIBRIS FRANÇAIS 212. számának külföldi lapszemléjét joggal illethetné a „szélesvásznú” jelző, ugyanis tizennégy országban megjelent, harmincnál több lappéldány tartalmának ismertetését közli, hat teljes oldalon keresztül, megtisztelő figyelmet szentelve lapunk 1999. évi első két számának is.

Andruskó
Károly
fametszete, X2

HÍREK

Az albertfalvi Petőfi Sándor Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola, valamint a Molnár C. Pál Baráti Társaság 1999. december 10-én MOLNÁR C. PÁL GRAFIKÁI címmel emlékkiállítást rendezett az iskola előcsarnokában. A művész által különféle technikákkal (rézkarc, linó- és fametszet, tusrajz stb.) készített grafikákat bemutató tárlatot kör-

Molnár C. Pál fametszete, X2

rünk művésztárgya s egyben az albertfalvi iskola rajztanára rendezte azzal a céllal, hogy felkeltse az ifjúság érdeklődését a grafikai művészet, valamint annak nagy magyar művészei iránt. A kiállítást Csillag Péter, a művész unokája és hagyatékának gondozója nyitotta meg. Az ezt követő beszélgetésen bemutatta a résztvevőknek a Molnár C. Pálról és életművéről eddig megjelent művészeti könyveket.

Vén Zoltán grafikusművész tudomására jutott, hogy G. Meussgeier német gyűjtőnek felajánlották megvételre az ő „No AIDS! G. M.” szövegű, 1989-ben a Meussgeier nevére készített, de általa nem szignált ex librisét. Az aláíratlan nyomatok valószínűleg akkor készülhettek, amikor a Vén Zoltán monográfiát nyomták Prágában 1992-ben, és az oda elküldött rézlemez-dúcokról a művész tudta és beleegyezése nélkül a megszabottnál több példányt sokszorosítottak. Nem lehet tudni, hogy a művész által nem sorszámozott és nem aláírt lapokból hány példány készült. Természetesen az alkotó ezeket a nyomatokat nem tekinti legálisaknak, utólag nem hajlandó aláírni, és terjesztésüket jogsértőnek találja.

Budai Tibor grafikusművész kiállítása nyílt január hónapban Szombathelyen, a megyei művelődési központ Médium Galériájában. A Magyar Kultúra Napjához kap-

Budai Tibor
rézkarca, C3

csolódó rendezvényt Salamon Nándor művészeti író nyitotta meg. A tárlaton a művész közel háromszáz alkotását láthatta a közönség. A kiállított anyag felét nagyméretű szabad grafikák tették ki, ugyanennyi alkotás képviselte a sokoldalú művész könyvillusztrációs munkásságát is.

Levelezőpartnerünk, a Lipcsében élő Horst Gebauer egy új exlibris-kiadvány megjelenéséről tudósított bennünket. A könyvnek néhány magyar vonatkozása is van. Az ottani Faber und Faber cég 1999-ben kiadott könyve az erotikus ex librisről szól. Bevezetését Wolfram Körner írta, ebben említve Gaál Margit (1902) magyar grafikusművészt. A kis kiadványban Réthy István két ex librisét reprodukálták, közülük az egyik az 1924-ben született Fritz Kühn alkotása.

Fery Antal grafikusművész újabb kiállítása nyílt meg február 18-án Szegeden, a Somogyi Könyvtárban. A Nagy Ádám által rendezett tárlat megnyitása egybeesett a K.B.K. szegedi csoportjának havonkénti összejövetelével. A jelenlevők baráti beszélgetésben emlékeztek meg a fametszet, az ex libris felejthetetlen mesteréről. A találkón részt vett Bánki Vera, a művész leánya és Kass János grafikusművész is. Az együttlét hangulatát nagyban emelte dr. Krier Rudolf emlékiratának felolvasása, ebben ugyanis a neves gyűjtő fiatalságának szegedi élményeiről és az ex librisről, Fery Antallal évtizedeken át fennállt baráti kapcsolatáról számolt be.

A lengyelországi Ustron város múzeumában 2000. február 20. és 29. között három magyar alkotóművész munkáiból rendezett kiállítást láthattak az érdeklődők. Dr. Rácz Rozália kerámiaszobrát állította ki, Sajtos Gyula és Ürmös Péter közel 20-20 grafikáját, közöttük több ex librist. Budapest XI. kerületének testvérvárosa viszonzásképpen látta vendégül a magyar alkotókat, mivel tavaly ottani lengyel művész hozta el munkáit a magyar fővárosba. A tárlat a XI. kerületi Önkormányzat és a Lengyel Kisebbségi Önkormányzat anyagi támogatásával jött létre. A megnyitót lengyel részről Boguslaw Binek tartotta, magyar részről Kárpáti Imre és Zsemberi Gyula képviselők köszöntötték a vendégeket.

Ürmös Péter linómetszete, X3

Ürmös Péter grafikáiból nyílt kiállítás a Zirci Galériában 2000. március 15-én.

A tárlatot az egyesületünkbe újonnan belépett Egervölgyi Dezső, a zirci Széchenyi Emlékhely Alapítvány elnöke nyitotta meg. Az itt közölt ex libris az ő gyűjteményének darabja. E gyűjtemény nagy része Széchenyi Istvánt és munkásságát bemutató lapokból áll, de a magyar kultúrtörténet több kiválóságáról is szívesen nyújt kisgrafikát. Címe: 8420 Zirc, Alkotmány u. 33/B.

KÖNYVESPOLC

EGY VERS, EGY RAJZ

Radnóti Miklós válogatott versei, László Anna grafikusművész illusztrációival
Szeged, Officina Tannyomda, 1999

A Kisgrafika 1998/2. számában a Szemle rovatban adtunk hírt László Anna grafikusművész *Egy vers, egy rajz* című akkori kötetének megjelenéséről, amelyben Szegeden élő művésztársunk Juhász Gyula 16 versét és azokhoz készült grafikáit adta ki barna színű bársonyba kötött könyvében. A múlt esztendő karácsonyára újabb remeklése látott napvilágot. Ezúttal Radnóti Miklós 16 versét illusztrálta monotípiákkal, a korábbival azonos méretű és tipográfiájú, sötétkék bársonyba kötött kiadványában. Ez a kötet is szép példája az egészséges lokálpatriotizmusnak, hiszen Radnóti is Szegeden töltötte életének egy jelentős szakaszát. A mű előszavában Tóth Zoltán tanár méltatja a költő ottani éveinek jelentőségét, utalva az illusztrált költeményeknek és a tragikusan rövid Radnóti-életpálya állomásainak kapcsolatára. Csak egyetérteni lehet megállapításaival, melyeket a képzőművész beleértő szerepéről ír: „Az illusztrátor nem passzív befogadója, hanem aktív résztvevője az alkotói folyamatnak: a művészen keltett kép egy másik művészeti ágba válik kézzelfogható valósággá, önálló műalkotássá”. A kötet ismét tiszteletre méltó szegedi összefogás eredménye: közel húsz támogató intézmény és a kiadó Officina Tannyomda országos viszonylatban is jelentős műve méltó dokumentuma Szeged város magas kultúrájának.

A könyv bemutatója (a Móra Ferenc Múzeum díszterében) után László Annával interjú készült, amely a Dél-Magyarország 1999. december 2-i számában jelent meg, s a művész ebben vall munkásságáról, terveiről, amint az alábbiakban olvashatjuk.

– „Két éve jelent meg az első könyv: *Egy vers, egy rajz*. Szeged költőjének, Juhász Gyulának a versei ihlették tusrajzait. Most itt a következő kötet: monotípiák – Radnóti versekhez. Szemet, szívét, lelket gyönyörködtető kiadvány, a szegedi nyomdák összefogásával készült, kézzel kötött, csodaszép.

– „Most, hogy már két kötet létezik, megfordult a fejemben, hogy jó lenne folytatni. De az egész egyáltalán nem úgy kezdődött, hogy elhatároztam volna; könyvsorozatot csinálók – mondja László Anna, a szegedi grafikusművész, aki civilben tanár. – Magyar-rajz szakos vagyok, valamint nyomdai technológiát és tipográfiát tanítok nyomdászjelölteknek. Ezekből a kötődéseimből talán levezethető a könyvek születése.”

A művész a Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakiskola grafikus osztályában már tanult nyomdatechnikai ismereteket. A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola magyar-rajz szakos tanári diplomájának megszerzése után elvégezte a JATE bölcsészkarán is a magyar szakot. Azaz: tudatos olvasó. A „szegediség” persze szerepet játszott a vonzódásban, amely Juhász Gyula és Radnóti Miklós verseihez köti, de irodalmi ízléséről vall, hogy dédelgetett terveiben Tóth Árpád, Szabó Lőrinc, Nagy László, Pilinszky János verseinek illusztrációi szerepelnek.

– „Amikor az illusztrációt, mint műfajt emlegetjük az iskolában, mindig megkülönböztetem a művészi értékű grafikát. Ez utóbbinak egy könyvben külön élete van. Nemcsak technikai értelemben, hiszen más minőségű papírra – esetleg színes nyomással – nyomják, mint az illusztrált verset vagy prózát. Hanem keletkezéstörténeti és esztétikai értelemben is.”

Az *Egy vers, egy rajz* kötetek „keletkezéstörténete” László Anna személyes olvasás- és látáskultúrájának természetéből vezethető le.

Ahogy meséli, korán észrevette, hogy a *kedvenc versek olvasásakor – képeket lát*. Sokan lehetnek így. Csakhogy az ilyesfajta hétköznapi „vizuális típus” és a képzőművész között van egy nagy különbség.

Az utóbbi láthatóvá tudja tenni a belső képet.

Ki választ kit? A képzőművész a költőt? A vers a képet? Vagy fordítva? Versenként és képenként változik a történet, mondja László Anna. Radnóti verseihez feltehetően nem monotípiák készültek volna, ha a képzőművész civil életében nem nyomdászokat tanít, és nem követi a szinte percről percre fejlődő nyomdatechnika újításait. És talán a véletlenre is szükség volt: „Oly korban éltem én a földön...” – olvasta egyszer, s a szeme rátévedt egy selejtként asztalra dobott, sötét árnyalatokkal terhes monotípiára. Ebből lett a *Töredék* illusztrációja.

– „Köszönettel tartozom nagyon sokaknak, akik segítettek. A támogatók listája a könyv első oldalán olvasható, hiszen sose tudtam volna létrehozni nélkülük, a szponzorok és az elővásárlók nélkül ezt a viszonylag drága könyvet. A szegedi nyomdák baráti segítségével nélkül akkor sem boldogultam volna... A RePro Stúdió végezte a nyomdai előkészítést, a Szegedi Színes Nyomdában nyomták, az Officina Tannyomdában végezték a szedést és a kézi kötést. A fiam, aki irodalomtanár és Tóth Zoltánnak hívják, megírta az előszót. A kötetet dr. Apró Ferenc lektorálta.”

László Anna ezen a héten szűkebb hazájában, a tápai Heller Ödön Művelődési Házban mutatja be újabban készült grafikáit és tűzzománcait. (Ez utóbbi nem grafikus szemléletű műfajban, ahogyan mesélte, a kihívás izgatja; festői zománcainak érdekességét, különlegességét mégis az adja, hogy a vonalak az uralkodók rajtuk.) Ezen a tárlaton az *Egy vers, egy rajz*-könyvek három-három illusztrációja is szerepel. Olyan Juhász Gyula-, illetve Radnóti-versekhez készült rajzok és monotípiák, amelyek Szegedhez, Tápéhoz, a Tiszához kötődnek.

S. E.

László Anna rézkarca, C3

László Anna
rézkarca, C3

RÉSUMÉ

Zoltán Bagarus, personnalité sympathique de la petite gravure hongroise, est décédé le 12 novembre, âgé de 52 ans. Après son baccalauréat il était technicien de la Fabrique d'Alumine à Ajka. A cause de son affection cardiaque en 1974 il a subi une opération grave. Il devait modifier son train d'existence: après ses tentatives d'enfance il a commencé à dessiner. Depuis 1980 il s'occupait de la petite gravure. Ses maîtres étaient Emerencia Nagy et Imre Kéri. Nous publions les réminiscences de ses deux amis: Endre Tilhof et József Mayer. Sur ses petites gravures en nombre d'environ 180 écrit István Lenkey.

Dans son article Imre Soós salue Mme Andor Semsey, à l'occasion de son 80ème anniversaire. A l'occasion du Congrès de Boston pareillement il fait connaître l'histoire et activité de la F.I.S.A.E. en mentionnant tels événements précédents. Dans notre rubrique Panorama des expositions nous donnons compte rendu sur les expositions de Dénes Molnár (Budapest), Mária Titi (Szeged), Róbert König (Budapest), Zoltán Vén (Fonyód), et Antal Fery (Szeged). Sur la page 8 on lit sur l'exposition des petites gravures de Noël, organisée à Székesfehérvár, dans la Galerie Várfal. Sur les pages 12 et 13 se trouve notre revue de presse.

Sur la page 14 – parmi les nouvelles – nous publions la déclaration du M. Zoltán Vén. Le célèbre artiste fut tellement informé, qu'une certaine quantité de sa gravure sur cuivre portant le texte « No AIDS! G. M. » est en circulation sans le consentement de lui. Ces exemplaires ne sont pas tirés et signés par l'artiste et il ne les considère pas comme authentique. Dans la rubrique Bibliophilie on lit sur la récente publication d'Anna László: Une poème, un dessin.

(Szeged, Imprimerie Officina)

Moskál Tibor, X2

König Róbert, X3

Bakacsi Lajos, CAD

SZERVEZETI HÍREK

Az Egyesület tagsági díja 1999. január hó 1-től minimum 600 Ft. Külföldi tagok által fizetendő évi tagdíj 20 \$.

Új tagjaink:

Dr. Bánki Györgyné (Fery Vera)
Egervölgyi Dezső
Molnár ISCSU István

1011 Budapest, Markovits Iván u. 4.
8420 Zirc, Alkotmány u. 33/b.
1123 Budapest, Avar u. 25/a.

A tagnévsor változásai, javítások:

Hegedűs Ibolya
Kopasz Márta
Dr. Kopasz Istvánné
Dr. Krier Rudolf
Krier Edina
Miseta Mária
Moskál Tibor
Padala Pálné
Paulovits Géza
Szendrői Anna
Takács Erika

6630 Mindszent, Köztársaság tér 1-3.
6720 Szeged, Stefánia 2.
6722 Szeged, Szt. Háromság u. 12.
6720 Szeged, Deák Ferenc u. 2.
6720 Szeged, Deák Ferenc u. 2.
6723 Szeged, Úrhajós u. 13/c.
5600 Békéscsaba, Lencsési u. 85.
6720 Szeged, Tisza L. krt. 62.
1125 Budapest, Virányos u. 8.
6721 Szeged, Tisza L. krt. 37.
6723 Szeged, Kecskeméti u. 26.